

HOTET MOT VÄLFÄRDSSTATEN - CASE FINLAND



Dan Koivulaakso - Faglig avtalsforhandlare og
bystyrerepresentant i Helsingfors

Skandinavisk velferdskonferanse 14.11.2016

POLITISKA LÄGET 11/2016

- Regeringen har givit flera grundlagsvidriga förslag, t.ex. ”tvångslagsförslagen” samt hälsovårdsreformen som inte fortskridit alls enligt tidtabell. (Inkompetens lr. briljans?)
- Tvångslagarna var ämnade att träda i kraft 2016. Men ersattes av konkurrenskraftsavtalet (Kiky).
- Hälsovårdsreformens inklusive privatiseringsförslaget inväntas ”så snart som möjligt” till riksdag.



LÄGET 11/2016

- Nästa år minskar folkpensionen för första gången i pensionssystemets historia samtidigt som gåvo- och arvsskatten skärs ner på i de högsta klasserna.
- Index-nedskärningar av alla former av socialskydd.
- Från yrkesutbildningen skärs ner 190 miljoner euro (en miljard från utbildningen totalt) samtidigt som de allra bäst bärgade företagare får en 120 miljoner euros skatteavdrag (som inte varken främjar företagsamhet eller ökar sysselsättningen).



KONKURRENSKRAFTSAVTALET

- Förändringarna i pensions- och arbetslöshetsförsäkringsavgifterna minskar statens och kommunernas intäkter med 1,3 miljarder. (Är välfärdsmodeller för svår?)
- Tillsammans med skattesänkningar regeringen infört har konkurrenskraftsavtalet **regressiv skatteverkan**. Prislappen för den offentliga ekonomin 2 miljarder euro. Miljardöverföring av löner till arbetsköpare.
- SAK valde att rädda trepartssystemet med att godkänna avtalet. Blev det för dyrt..?



BAKGRUND TILL NEDSKÄRNINGAR: SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSREFORMEN: **TINA**

- 2011-2015 ”Sixpack-regeringen” med representation från vänster till höger, endast centern och sannfinländarna utanför. Nedskärningspolitik
- Skuldskrämsel. Då alla partier godkänt 2011-2015 nedskärningarna blev en stimulerande finanspolitik attackerad som ”oansvarig” i 2015 valen.
- Regeringen ämnar genomföra en hälsovårdsreform som gör all social- och hälsovårdsservice konkurrensutsatt. Nedskärningsmål 3mrd. euro



BAKGRUND TILL ARBETSVILKOR

- 5/2015 anmälde statsminister Sipilä att konkurrenskraften ska ökas med (15%) men det första skedet är att skära ner enhetskostnaderna (lönerna) med 5% lr. öka arbetstimmar utan lön.
- Meddelade med samma gång nedskärningar om ca 2 miljarder euro.
- Inget utrymme för arbetsvälfärd el.dyl. Förhandlingar fördes och de avslutades som oeniga i augusti 2015.
- Inget behov: enligt Eurostat (2014) var industrins lönekostnad 35,9€ i Finland (DE 37,1€ SWE 41,8€ DEN 42,1€).



STATSMINISTERN SPELAR FULT

- Efter att avtalen lades ner kom förslaget om tvångslagar, som skulle definiera ett maximum om vad facken kan avtala om arbetsvilkor i sina kollektivavtal:
 - Första sjukdagen lönefri, åtta påföljande bara 80% av lönen.
 - 30% bort från semesterersättning (finns inte för alla).
 - Detta kom i stället för att skära ner 25% på söndagsersättningen och 50% av övertidsersättningen (media)
 - 2 kyrkliga högtider till vanlig arbetstid.
 - max. på 30 dagar semester.
- Oerhörd begränsning av avtalsrätt både i Finland och internationellt. Stor juridisk och opinionskamp. Grundlagsvidrigt.



FACKEN REAGERAR

- Förslagen ökar klyftor mellan offentlig privat och sålunda mellan män och kvinnor.
- Märkbar inkomsoverföring från lågavlönade och offentlig sektor till företag. Sålunda kvinnor till män.
- Stordemonstrationer => Nya förhandlingar

=> Regeringen lovar semesterpenning för alla, drar bort nedskärning övertids- o söndagstilläg o lovar skära 1,72% av privatsektors arbetsgivarbetalningar

=> Förhandling bakom kulisser. Senare godkänns avtal. (Rädsla för avtalsmodellen)



SAMMA LOGIK SOM PÅ 90-TALET

- SAK hotade generalstrejk två gånger på 90-talet, om arbetslöshet och pensioner. Hotade inte längre då regeringen gick in för att diskutera medlemsavgifter eller allmängiltighet, då uppgjordes avtal. Konkurenskraftavtalet ingicks trots att tvångslagarna visats vara grundlagsvidriga.
- Ingen tror 6 minuter per dag kan förbättra ekonomiska läget. Tvärtom nedskärningen av löner kan försämra efterfrågan. Miljardöverföring från löner till företag.
- Arbetstagarnas nettolön minskar i medeltal med **1,6 procent** under åren 2019–2020 eftersom socialförsäkringsavgifterna höjs. => arbetslöshetsminskning som motivering.
- Facket räddade sin egen ställning men inte arbetsvilkor eller modellen, (allmänbindande, a-kassasystemet (l. medlemsavgifterna) => Delegitimation och sjunkande medlemstal



DELEGITIMERA OFFENTLIGT => PRIVATISERA

- Vårdreformen i Finland parallellt med detta angrepp mot offentlig sektor som facket legitimerade med att godkänna.
- Kommunalt till regionalt, ok, alla godkänt. Men endast samlingspartiet vill ha privatiseringar. Trots det regeringen: mera regioner än ekonomiskt viktigt, konkurrensutsatt allting. Grundlagsvidrigt? **New constitutionalism**
- Från kommuner till regioner överförda uppgifter 17,7 miljarder euro (ändring av statsandelar + nedskärning av kommunskatt 12,3 % 2019 med höjningstak).
- Nuvarande värde på kommuners offentliga upphandling ca. 11 miljarder euro. Potentialen höjs med 160%...



POLITISK PROBLEMBILD

- Vänstern och arbetarrörelsen saknar en trovärdig berättelse i offentlighet. Den som definierar agendan är den som vinner.
- Då ekonomiska efterfrågan är problemet kunde vi lansera sociala investeringar, d.v.s. välfärden som ett ekonomipolitiskt argument? Hur lösa budgetunderskott?
- Hur göra en nedskuren offentlig vård mera åtråvärd?
- Hur tackla osäkra arbetsförhållanden, automatisering, inkomstfördelning.
- => Debatten måste vridas till sociala konsekvenser av nedskärningarna.



TACK ATT NI
LYSSNADE!

